

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	–	(24x2)	–	48	נקודות
פרק שני	–	(24x1)	–	24	נקודות
פרק שלישי	–	(16x1)	–	16	נקודות
פרק רביעי	–	(12x1)	–	12	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיקו את השאלה; כתבו את מספרה בלבד.

(2) התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – בראשית (48 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 24 נקודות).

בכל שאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

1. קראו **בראשית**, פרק ט"ז.

א. קראו פסוקים א'–ד'.

(1) על פי פסוקים א'–ג', מהי הסיבה למצוקתה של שרי, וכיצד המעשה שעשתה יכול לפתור מצוקה זו? (4 נקודות)

(2) לדעתכם, מה אפשר ללמוד על דמותו של אברם מפסוקים א'–ד'? נמקו את דבריכם. (4 נקודות)

ב. קראו פסוק א' וגם פסוקים ד'–י'.

בפסוקים מתואר משבר ביחסים בין שרי ובין הגר.

(1) מה בהתנהגות של הגר גרם למשבר במערכת היחסים בינה ובין שרי, ומהי דרך ההתמודדות של כל אחת מהן עם המשבר? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) מהי ההחלטה האלוהית בנוגע למשבר בין שתי הנשים, והאם, לדעתכם, החלטה זו הייתה יכולה לשפר את היחסים ביניהן? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"א–י"ב.

(1) מהו מדרש השם של ישמעאל, וכיצד הוא עשוי לעודד את הגר? בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קראו גם את פירושו של רלב"ג לפסוק י"ב שלפניכם.

"והודיעה שזה הבן שיהיה לה, יהיה זרעו מושל בכול, וינצח אותם, ובסוף העניין יהיה מנוצח. והודיעה שכבר תהיה ארצו רחבה מאוד, עד שכבר ישכון אצל כל אחיו".

(פרשת לך, חלק ה', ביאור דברי הסיפור, ט"ז, י"ב. בתוך ב' ברנר וכו' כהן, חמישה חומשי תורה עם ביאור הרלב"ג, בראשית, מהדורה ע"ש פולק, תשפ"ד)

לפי פירוש רלב"ג לפסוק י"ב, האם יש להגר סיבה להתעודד מדבריו של המלאך בנוגע לעתידו של בנה?

נמקו את דבריכם. (4 נקודות)

2. קראו **בראשית**, פרק כ"ד.

א. קראו פסוקים א'–ט'.

(1) בפסוקים ג'–ד' כתוב שאברהם השפיע את עבדו.

על פי פסוקים אלה, מה דרש אברהם מעבדו בשבועה זו? (3 נקודות)

(2) הסבירו באיזה תנאי יהיה העבד פטור מן השבועה, וכיצד תנאי זה קשור בהבטחת אלוהים לאברהם בפסוק ז'?

(5 נקודות)

ב. קראו פסוקים ט"ו–כ"ה וגם את דבריו של הרב יובל שרלו שלפניכם.

(1) "ישנה גם מעלה בעשיית חסד עם קרובים ועם חברים – מבשרך לא תתעלם' ועניי עירך קודמים', אך מידת החסד הגדולה אינה מצטמצמת בכך, אלא פורצת את המעגל המצומצם אל עבר המפגש עם ה'אחר'".

(י' שרלו, בראשית פרק כ"ד, "גדולתה האמיתית של רבקה", בתוך אתר 929)

הסבירו מהי מידת החסד הגדולה על פי י' שרלו, וכיצד מידת החסד הזאת באה לידי ביטוי בהתנהגותה של רבקה.

בססו את דבריכם על הפסוקים. (4 נקודות)

(2) קראו פסוקים נ"ז–נ"ח.

נוסף על מידת החסד שמאפיינת את רבקה, היא גם אישה עצמאית. הסבירו כיצד התנהגותה

של רבקה מעידה על היותה אישה עצמאית. (4 נקודות)

ג. קראו פסוקים כ"ב-כ"ג וגם פסוקים מ"ב-נ"א.

כאשר עבד אברהם מספר למשפחת רבקה על המפגש עימה, הוא טוען שתחילה שאל על המוצא של רבקה ורק לאחר מכן נתן לה את התכשיטים. דברים אלה סותרים את המסופר בפסוקים כ"ב-כ"ג.

(1) הסבירו מדוע שינה העבד את סדר האירועים, וכיצד שינוי זה משרת את מטרת שליחותו. (5 נקודות)

(2) על פי פסוקים נ'-נ"א, מה בדבריהם של בני המשפחה של רבקה מלמד כי העבד הצליח במשימתו?

בססו את דבריכם על הכתוב. (3 נקודות)

3. קראו **בראשית**, פרק ל"ט.

א. קראו פסוקים א'-ו'.

(1) כיצד השפיע יוסף על בית פוטיפר? (4 נקודות)

(2) מהו הגמול שהעניק פוטיפר ליוסף בתמורה להשפעתו? (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים ו'-י"א.

בתלמוד מובאים דברי שני פרשנים שנחלקו בנוגע למטרת בואו של יוסף לבית פוטיפר (פסוק י"א). קראו את הפירושים שלפניכם.

"רב אמר: 'לעשות מלאכתו ממש' ושמואל אמר: 'לעשות צרכיו עימה' [להתייחד איתה]".

(מעובד על פי **תלמוד בבלי**, סוטה, לו, ע"ב)

(1) הסבירו את המחלוקת בין רב ובין שמואל בנוגע למטרת בואו של יוסף לבית פוטיפר באותו היום. (3 נקודות)

(2) לדעתכם, איזה מן הפירושים מתאים יותר לתיאור דמותו של יוסף בפסוקים ז'-י? נמקו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

ג. קראו פסוקים ט"ז-כ'.

(1) מהו הכינוי שבו כינתה אשת פוטיפר את יוסף בשיחתה עם בעלה, ומה היא ביקשה להשיג באמצעות השימוש בכינוי זה? (5 נקודות)

(2) קראו פסוקים י"ט-כ' וגם את דברי רש"י הירש שלפניכם.

"פוטיפר היה ממונה גם על בית הסוהר של המלכות (על פי **בראשית**, פרק מ', פסוק ג'). הוא העביר את יוסף 'אל בית הסוהר', למען יביא שם תועלת, כדרך שעד כה הביא בביתו".

(רש"י הירש, פרשת וישב, פרק ל"ט, פסוק כ')

לדעת רש"י הירש, לשם מה העביר פוטיפר את יוסף לבית הסוהר, והאם לדעתכם פעולה זו יכולה להעיד שפוטיפר לא האמין לדברי אשתו? נמקו את תשובתכם. (3 נקודות)

פרק שני – שמות (24 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 4–5 (24 נקודות).

בשאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

4. קראו שמות, פרק י"ד.

א. קראו פסוקים ה'–י"ד.

(1) מה גרם לעם לצעוק אל ה', ובמה הם האשימו את משה? (4 נקודות)

(2) מה הבטיח משה לבני ישראל כדי להרגיע אותם? (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים ה'–ח'.

(1) מהי הסתירה בין הנאמר בפסוקים ה'–ז' ובין הנאמר בפסוק ח' בנוגע לחופש הבחירה של פרעה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קראו גם את פירושו של רש"י לפסוק ח' שלפניכם.

"וַיִּחַזַּק... - שהיה תולה [מתלבט] אם לרדוף אם לאו, וחיזק את ליבו לרדוף".

לדעתכם, האם על פי פירושו של רש"י היה לפרעה חופש בחירה בהחלטה לרדוף אחר בני ישראל? נמקו את דבריכם.

(4 נקודות)

ג. קראו פסוקים ל'–ל"א.

(1) מה ראה העם, ומהי התובנה שלו בנוגע לאלוהים ובנוגע למשה בעקבות מה שראה? (4 נקודות)

(2) קראו גם שמות, פרק כ', פסוקים ט"ו–ט"ז (בנוסחים אחרים הפסוקים עשויים להיות שונים). קראו את הקטע המתחיל במילים: "וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת" ומסתיים במילים: "פֶּן נָמוּת".

הסבירו כיצד האמונה של העם במשה באה לידי ביטוי בפסוקים אלה בפרק כ'. (4 נקודות)

5. קראו שמות, פרק ל"ב.

א. קראו פסוקים א'–ו'.

(1) מה דרש העם מאהרון ומדוע? (4 נקודות)

(2) הסבירו כיצד נענה אהרון לדרישת העם, אך ניסה לדחות את מימושה. בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים ט"ו–כ'.

(1) ציינו שתי פעולות תקיפות שעשה משה. פעולה אחת בנוגע ללוחות הברית ופעולה אחת בנוגע לעגל, והסבירו מהי מטרתה של כל אחת מן הפעולות. בססו את דבריכם על הכתוב. (5 נקודות)

(2) קראו פסוקים ל'–ל"ב.

מה משה מבקש מה', והאם לדעתכם בקשה זו מעידה על היותו מנהיג אחראי? נמקו את דבריכם. (3 נקודות)

ג. קראו פסוקים כ"א–כ"ה.

(1) הסבירו במה האשים משה את אהרון. (2 נקודות)

(2) כיצד ניסה אהרון להקטין את מידת אחריותו לדברים שבהם הואשם?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על שתי דוגמאות מן הכתוב. (6 נקודות)

פרק שלישי – נושאי הבחירה (16 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 6–10.

בשאלה שבחרתם ענו על סעיף א – **חובה** (8 נקודות), ועל אחד מן הסעיפים ב–ג (8 נקודות).

שיבת ציון

6. קראו **עזרא**, פרק ג'.

ענו על סעיף א – **חובה**.

א. קראו פסוקים א'–ה'.

על פי פסוק ב', הפעולה הראשונה של שבי ציון הייתה בניית מזבח לאלוהי ישראל.

הסבירו מה הן שתי הסיבות שבגללן הזדרזו העם לבנות את המזבח. בססו את דבריכם על הכתוב. (8 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו **עזרא**, פרק ג', פסוקים ו'–ט'.

(1) הביאו שתי דוגמאות להכנות לבניית בית המקדש השני, והסבירו כיצד הן מעידות על חשיבותו של המקדש בעבור

שבי ציון. הסבירו את דבריכם. (5 נקודות)

(2) קראו גם **חגי**, פרק א', פסוקים ב'–ד'.

לדברי פרשנים רבים המשמעות הנוספת של המילה "סְפֹנִים" בהקשר זה היא "בנויים מעצי ארזים".

על פי פירוש זה, הסבירו מהי הביקורת המשתמעת מדברי חגי על התנהלותם של שבי ציון בנוגע לבניית היכל ה'.

(3 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"א–י"ג וגם את דבריה של דליה מרקס שלפניכם.

"התגשמות חלום היא רגע של תחושת חסד מופלאה, אבל במקרים רבים בצידה אנו חווים גם אכזבה מובנית, שעליה

לא נהוג לדבר".

(ד' מרקס, עזרא ג', "מה, זה הכול?", בתוך אתר 929)

(1) כיצד באה לידי ביטוי בפסוקים אלה תחושת החסד, וכיצד באה בהם לידי ביטוי האכזבה? מה גרם לכל אחת מן

התחושות האלה של שבי ציון? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

(2) קראו גם **תהלים**, פרק קכ"ו.

הביאו מן המזמור דוגמה אחת לתחושת החסד שחוו שבי ציון. הסבירו את דבריכם. (3 נקודות)

נביא ונבואה

7. קראו ירמיה, פרק כ"ח.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים א'–ד'.

(1) מהו האירוע ההיסטורי שחנניה בן עזור מזכיר בפסוקים אלה, ומהי נבואתו בנוגע לאירוע זה? (4 נקודות)

(2) הסבירו מה בדבריו של חנניה עשוי לשכנע את קהל שומעיו שהבטחתו תתגשם. (4 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים ה'–י"א.

מצד אחד ירמיהו מקווה שנבואת חנניה תתגשם, ומצד אחר הוא מטיל בה ספק.

(1) כיצד באה לידי ביטוי תקוותו של ירמיהו שנבואת חנניה תתגשם? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב.

(3 נקודות)

(2) הוכיחו כי ירמיהו מטיל ספק בנבואת חנניה באמצעות ההבחנה שהוא יוצר בין נביא שקר לנביא אמת.

(5 נקודות)

ג. קראו פסוקים י"ז–י"ד וגם את דברי רבקה נריה בן שחר שלפניכם.

"גם היום מופיעים עושי המופתים [עושים מעשים סמליים] בשעות של שבר וקושי. הנמצאים במשבר נאחזים בניסים

המובטחים להם כדי לצאת מהמצב הבלתי נסבל שבו הם נמצאים".

(ר' נריה בן שחר, ירמיה כ"ח, בתוך אתר 929)

(1) לפי פסוקים י"ז–י"א, מהו המעשה הסמלי שעשה חנניה לעיני העם, ומהי מטרתו לפי הקטע שקראתם ולפי דברי

חנניה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) לפי פסוקים י"ג–י"ד, כיצד המעשה הסמלי שה' מבקש מירמיהו לעשות משמש מענה לחנניה, ומהו המסר לעם

המשתמע מדבר ה' לירמיהו בפסוק י"ד? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

חוק וחברה

8. קראו ויקרא, פרק י"ט, פסוקים א'–ד' וגם פסוקים ט'–י"ח.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים ט'–י' וגם פסוק ט"ו.

(1) בפסוקים אלה אפשר לראות שלעיתים המחוקק המקראי דורש להפלות לטובה קבוצות מסוימות בחברה, ולפעמים

הוא דורש לנהוג באופן שוויוני כלפי כולם.

על פי פסוקים אלה, הביאו הוכחה לכל אחת מן הדרישות האלה, והסבירו את דבריכם (סך הכול – שתי הוכחות).

(5 נקודות)

(2) מהי הסיבה לדרישות השונות האלה של המחוקק? נמקו את דבריכם. (3 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים י"א–י"ב ופסוקים י"ז–י"ח וגם את דבריו של בן-עזאי שלפניכם.

"בן עזאי אומר... מצווה גוררת מצווה ועבירה גוררת עבירה". (משנה, אבות ד, ב)

(1) על פי פסוק י"א, הסבירו כיצד בא לידי ביטוי הרעיון ש"עבירה גוררת עבירה", ולאילו תוצאה חמורה עבירות אלה

מובילות על פי פסוק י"ב? (4 נקודות)

(2) על פי פסוקים י"ז–י"ח, הסבירו מהו הקושי בדרישה "וְאֶהְיֶה לְרֹעֶךָ כְּמוֹךָ" (פסוק י"ח), וכיצד שניים מן החוקים

הנזכרים בפסוקים י"ז–י"ח עשויים לסייע להתמודד עם קושי זה? (4 נקודות)

ג. קראו פסוק י"ד.

חז"ל טענו כי הביטוי "וַיֵּרָא אֶת מֶלֶךְ הָיִם" נאמר בנוגע למקרים שבהם האחרים אינם יכולים לדעת אם האדם חטא, ורק הוא עצמו יודע בליבו אם נהג באופן מוסרי.

(1) על פי טענת חז"ל, מדוע השתמש המחוקק בביטוי "ויראת מאלהיך" בנוגע לחוקים המובאים בפסוק י"ד?

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קראו גם **דברים**, פרק י"ז, פסוקים י"ח-כ'.

מדוע המלך לעתיד נדרש "לִיָּרֶא אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" כאשר הוא מנהיג את עמו? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הפסוקים ועל טענת חז"ל. (4 נקודות)

מזמורי תהלים

9. קראו **תהלים**, פרק קכ"ב.

ענו על סעיף א – **חובה**.

א. במזמור שלפניכם המשורר מתאר עלייה לרגל לירושלים.

(1) הביאו דוגמה אחת להתרגשותו של המשורר לפני העלייה לרגל ודוגמה אחת להתפעלותו מן העיר עם הגעתו אליה.

הסבירו את דבריכם. (4 נקודות)

(2) מה המשורר מבטיח כאשר הוא נפרד מן העיר ירושלים? (4 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. את משמעות הביטוי "כְּעִיר שְׁחֻבָּה לָהּ יִחְדָּו" (פסוק ג') אפשר להסביר מנקודת מבט דתית, מנקודת מבט לאומית ומנקודת מבט חברתית.

(1) בחרו בשתיים מנקודות המבט האלה, והסבירו את משמעות הביטוי על פי כל אחת מהן. (5 נקודות)

(2) כיצד החזרה על הביטוי "בית ה'" בתחילת המזמור ובסופו מדגישה את אחת מנקודות המבט שהסברתם? (3 נקודות)

ג. קראו את דבריו של דוד כהן-צמח על מזמור קכ"ב.

"המשורר דובר הן בגוף יחיד הן בגוף רבים, ובכך הוא משמש פֶּה לציבור כולו. ירושלים עבורו איננה רק עיר, ירושלים מצטיירת בעיניו כאהובה".

(ד' כהן-צמח, תהלים, פרק קכ"ב, "שיר אהבה לירושלים", בתוך אתר 929)

(1) הביאו דוגמה אחת מן המזמור הממחישה את אהבתו של המשורר לירושלים, והסבירו אותה. (5 נקודות)

(2) על פי דבריו של ד' כהן-צמח ועל פי המזמור, הסבירו כיצד באה לידי ביטוי אחדותו של העם. (3 נקודות)

ספרות החוכמה – הרהורים על החיים

10. קראו **איוב**, פרק א'.

ענו על סעיף א – **חובה**.

א. קראו פסוקים א'–ד'.

מהי תפיסת הגמול "צדיק וטוב לו", וכיצד היא באה לידי ביטוי בפסוקים א'–ד'? הסבירו את דבריכם. (8 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים ז'–י"ב.

(1) מהי המחלוקת בין ה' ובין השטן בנוגע לצדיקותו של איוב? כתבו שני טיעונים שהשטן מביא לחיזוק דבריו. הסבירו

את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קראו **איוב**, פרק א', פסוק ה'.

מצד אחד אפשר לטעון כי התנהגותו של איוב בפסוק ה' עולה בקנה אחד עם דברי השטן (שאותם כתבתם בתת-סעיף 1),

ומצד אחר אפשר לטעון כי התנהגותו אינה עולה בקנה אחד עם דברי השטן. נמקו כל אחת מן הטענות. (4 נקודות)

ג. הביטויים "בשורת איוב" (בשורה קשה) ו"ייסורי איוב" נהפכו לביטויים שגורים בשפה העברית.

(1) קראו פסוקים י"ג–י"ט.

הביאו שני אמצעים רטוריים מפסוקים אלה, והסבירו כיצד הם מעצימים את חומרת הבשורות שקיבל איוב.

(5 נקודות)

(2) קראו **איוב**, פרק ג', פסוקים כ'–כ"ו.

על פי פסוקים אלה, מהי תגובתו הרגשית של איוב על ייסוריו. הסבירו את דבריכם. (3 נקודות)

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענו על סעיף א – חובה (7 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב–ד (5 נקודות).

11. קראו מלכים א, פרק י"ז.

ענו על סעיף א – חובה.

בפסוק א' אליהו מכריז שתהיה בצורת בארץ בעקבות חטאי האלילות של ישראל.

א. קראו פסוקים א'–ז'.

הסבירו שני דברים שעשה ה' כדי להציל את אליהו מן הבצורת. (7 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ד.

ב. קראו פסוקים ז'–י'.

(1) לאן שלח אלוהים את אליהו ומדוע? (2 נקודות)

(2) קראו את דבריה של יאירה אמית שלפניכם.

"העלילה מתרחשת הפעם בתחום האמור להיות בשליטתו של הבעל [אל הגשם], והנה גם שם שוררת בצורת".

(י' אמית, "מלכים א', פרק י"ז", עולם התנ"ך, עמ' 169)

על פי דברי י' אמית, מהו הרעיון התאולוגי (דת־אמוני) שבא לידי ביטוי בפסוקים אלה? הסבירו את דבריכם.

(3 נקודות)

ג. קראו פסוקים י'–י"ד.

(1) מה ביקש אליהו מן האלמנה מצידון בפסוק י"א, ומדוע על פי פסוק י"ב היה לה קשה להיענות לבקשה זו?

(2 נקודות)

(2) על פי פסוקים י"ג–י"ד, מהו הקושי בבקשה הנוספת של אליהו מן האשה, וכיצד הוא שכנע אותה להיענות

לבקשה זו? הסבירו את דבריכם. (3 נקודות)

ד. קראו פסוקים י"ז–כ"ד.

(1) לפי פסוקים י"ז–י"ח, מהי טענתה של האשה כלפי אליהו, ומהי הסיבה לדבריה אלה? (2 נקודות)

(2) יחסה של האשה אל אליהו בפסוק כ"ד שונה מיחסה אליו בפסוק י"ח.

מהו השוני, ומה גרם לו? הסבירו את דבריכם. (3 נקודות)

בהצלחה!